

juk Őt). Szép feladat lenne kimutatni, hogyan tágulnak ki és mélyülnek el innét kiindulva a Jézus Szíve-tisztelet antropológiai alapjai. De ez sokkal felülmúlná ennek a beszámolóknak a lehetőségeit.

Befejezésül csak még egy utalás. A Sztoa a szívben a mikrokozmosz napját látja, az emberi szervezet és egyáltalán az ember életerejét, fenntartó energiáját. Ennek a hégemonikon-nak, vezérlő erőnek a szerepét úgy határozza meg, mint „szünterézisz“-t, az összetartás feladatát. A szív feladata sajátos valónk fenntartása, összetartása. Jézus átszúrt Szíve ezt a meghatározást is valósággal „felfordította“ (vö. Óz 11,8). Ez a Szív nem önfenntartás, hanem önátadás. Megmenti a világot azzal, hogy kitarul. A megnyílt szív „megfordulása“ a húsvéti titok tartalma. A szív megment, igen; de úgy ment meg, hogy odaajándékozta magát. Így Jézus Szívében a kereszténység lényege áll előttünk. Benne ki van mondva minden, az a valóban felfordító újdonság, ami az Újszövetségben történik. Ez a Szív hívja a mi szívünket. Arra hív, hogy lépjünk ki az önfenntartás hiábavaló kísérletéből, és vele együtt szeretve, önmagunkat odaajándékozva, benne és vele megtaláljuk a szeretet teljességét. A szeretetét, amely egyedül örök, és egyedül tartja fenn a világot.

Lelóczy Gyula

HASONLÍT A MENNYEK ORSZÁGA . . .

Példabeszéd-kísérlet Isten szeretetéről

„Isten dicsőségét ez egek hirdetik, zengi az égbolt keze műveit“ (Zsolt 19 (18),2). Olvassuk a Bibliában, hogy Józsuének megállt a nap az égen, míg be nem fejeződött a csata. A napkeleti bölcseket csillag vezette a betlehemi járszolhoz. Jézus halála óráján kialudt a nap, és sötétség borította a földet. A Jelenések könyvének asszonya napba öltözött, és csillagokból volt a koronája. Az égitestek részt vettek Isten népe történetében. A csillagos ég csakugyan hirdette Isten dicsőségét. Nem beszélnek-e a csillagok ma is Istenről? Nem hirdeti-e az ég ma is, a mai csillagászat nyelvén Isten dicsőségét? Vizsgáljuk a csillagok millióit: mit mondanak azok a mai természettudomány nyelvén a ma emberének Istenről, Jézusról? Próbáljuk meg két modern csillagászati fogalom segítségével megközelíteni a titkot: mennyire szeret minket az Isten. A két fogalom:

- a „Big Bang“, avagy a „Nagy Robbanás“ elmélete és
- a „black hole“, vagy „fekete lyuk“ sajátos tüneménye.

I.

Csillagászok között általánosan elfogadott az az elmélet, hogy a világegyetem mintegy 20 milliárd évvel ezelőtt óriási robbanással kezdődött, – ezt a rob-

banást nevezik „Big Bang“-nek, „Nagy Robbanás“-nak. Ez az elképzelhetetlenül nagy tűzgolyó tüzes gázfelhők millióit dobta ki az űrbe, ezekből alakultak később a tejútrendszerek. Ezek egyike az a tejútrendszer is, amelynek a mi napunk és naprendszerünk is része. A „Nagy Robbanás“-tól kezdve a tejútrendszerek roppant sebességgel távolodnak a robbanás helyétől és így egymástól is, ami azt jelenti, hogy a világegyetem egyre tágul. Becslések szerint mintegy 100 millió tejútrendszer van a világmindenségben, és minden tejútrendszerben kb.100 milliárd a mi napunkhoz hasonló csillagok száma. A mi tejútrendszerünk kb. 100 ezer fényév átmérőjű, és a legközelebbi tejútrendszer 2 millió fényévre van a miénktől. A „Nagy Robbanás“ elméletével a természettudósok olyan közel jutottak a teremtés titkához, amennyire csak lehetséges. Preston Cloud, a University of Minnesota geológiai tanszékének vezetője, a Harvard egyetem és a University of California előadója írja: „Az, hogy honnan származott a neutrontömeg [amely felrobbant...], olyan kérdés, amely túlszárnyalja a természettudományok határait. Ez már az első okok kérdése, amely a metafizika és teológia területére tartozik... A ‚Nagy Robbanás‘, ahogyan azt néha nevezik, [...] talán isteni tett. Nincs mód arra, hogy ezt megtudjuk.“

Ha a világ keletkezésének, ennek az „isteni tettek“ az arányai szédítőek, még inkább elkápráztatja az elmét az az isteni valóság, amelyre ez utal. Mert a hit szeme ezen a robbanáson túl is lát, és felismeri, hogy az időben történő robbanás egy időn kívüli, örök „Nagy Robbanás“ függvénye, hogy az első, az Ősrobbanás Istenben történt, s hogy ez az első tűz a szeretet robbanása az önmagát egyetlen Szóban kimondó Atya s maga e Szó: a Fiú között, a kettőjük közötti szeretet kozmikus vihara – „Te a Fiam vagy, a mai napon nemzettelek“ (Zsolt 2,7) –, amelyben a szeretetkapcsolat maga is isteni Személy, a Szentlélek. Talán ezért is szeretett Isten tűz formájában megjeleni szolgálóinak, amikor szeretetét akarta megmutatni nekik: Ábrahámnak a szövetség megkötésekor (Ter 15,17), Mózesnek a csipkebokorban (Kiv 3,2), vagy a választott nép élén vándorlásuk során a pusztában (Kiv 13,21-22). A Sinai hegy csúcsán is tűzként jelent meg az Úr: „Az izraeliták szemében Isten dicsősége olyannak mutatkozott, mint az emésztő tűz a hegy csúcsán“ (Kiv 24,17).

Isten sohasem volt egyedül. Isten nem jeges magány, hanem a szeretet tűzében izzó közösség, a három isteni Személy családja. Sőt, ez a közösség sohasem korlátozódott csupán az isteni Személyekre: Isten gondolatában ott volt mindöröktől fogva minden ember, Isten barátjainak nagy családja: Isten Krisztusban „kiválasztott bennünket a világ teremtése előtt, hogy szentek és feddhetetlenek legyünk előtte, telve szeretettel“ (Ef 1,4). Mi, értelmes és szeretni tudó lények voltunk Isten teremtő művének legfőbb célja. Isten szereti minden művét, és minden teremtmény valamiképp tükrözi Isten tökéletességét, erejét, nagyságát, és így pusztán létével hirdeti Isten dicséretét. Teremtő művének végső célja mégis a hívására szabadon, szeretettel válaszolni képes lény, az ember volt. Isten legkisebb szolgáját is jobban szereti, mint a csillagok millióit. Mert bármilyen szépek legyenek is egy színmű díszletei, amíg az előadás meg

nem kezdődik, a színpad halott: a szereplők teszik élővé, és Isten drámájában mi emberek vagyunk a szereplők. Az ember megjelenéséig az egész teremtés, minden nagyszerűségében valamiképp befejezetlen volt, mert nem volt benne az Isten képére alkotott, Istennek szeretettel „Igen”-t mondani képes teremtmény.

Ugyanakkor Isten gondolataiban nem valami elvont emberkép, az „eszményi ember” volt jelen, hanem mi, valóságos emberek, élő személyek milliói, te meg én és valamennyi embertársunk. És nem is mint kartotékok voltunk jelen valami nagy mennyei hivatal irattárában: égő szeretet tárgyai voltunk, akiknek megszületésére, szeretetben való válaszára Isten az egész örökkévalóságon át vágyódott.

1965-ben két amerikai asztronómus, Arno Penzias és Robert Wilson különleges rádióteleszkóppal méréseket végzett. Méréseik során az űrből rádiózörejt fogtak fel, amely, úgy tűnt, független az antenna irányától: a zörej intenzitása nem volt nagyobb a nap felé vagy a mi tejútrendszerünk központja irányában, tehát onnan nem eredhetett. A hang az űr minden irányából egyforma erővel érkezett. A tudósok következtetése az volt, hogy ez az egész űrt kitöltő hang a 20 milliárd év előtti eredeti Nagy Robbanás visszhangja, amely mindmáig visszaverődik a világmindenségben.

Amikor az Istenben történő szeretet-robbanás visszhangja elérkezik hozzánk az örökkévalóságból az idő „most”-jába, az az Isten szava, Isten hozzánk intézett üzenete. Az Ószövetség számtalanszor ismétlődő kifejezése, az „Így szól az Úr” talán a legörömtelibb kinyilatkoztatás az egész Szentírásban. Azt jelenti, hogy míg a pogányok kőből, fából, aranyból és ezüsből készült bálványai mindig némák maradtak, a Biblia Istene szól az emberhez, párbeszédet kezdeményez. Isten minden jóhírének gyökere az a jóhír, hogy a mi Istenünk beszélő Isten. Annyira sajátja Istennek a beszéd, hogy magát szónak, közlésnek, Igének nevezi: „Kezdetben volt az Ige, és az Ige Istennél volt, és Isten volt az Ige” (Jn 1,1). S az embert az isteni szeretet „Nagy Robbanásá”-nak nemcsak a hangja – visszhangja –, hanem tüze is eléri. Isten szava tűz: „Nézd, tűzzé változtatom szádban a szavaimat” (Jer 5,14); „Nem olyan-e a szavam, mint a tűz?” mondja az Úr” (Jer 23,29). Isten szava tűz, mert élő, égő szeretet járja át.

Csak azzal akarjuk közölni magunkat, annak akarjuk megmutatni teljes, igazi énünket, akit szeretünk. A közlésvágy szeretetből fakad: Isten is azért szól hozzánk, mert szeret bennünket. A kapcsolat, amelyet Isten ki akar alakítani népével, több, mint az iparos és keze műve, vagy a művész és alkotása, vagy a tanító és tanítványa közötti viszony: ez a viszony legjobban az anya és gyermeke, a férj és feleség legintimebb kötelékéhez hasonlít: „Mint a fiút, akit az anyja vigasztal, úgy vigasztallak meg én is titeket” (Iz 66,13); „Eljegyezlek magamnak örökre, eljegyezlek hűséggel, hogy megismerd az Urat” (Iz 2,21-22).

Isten szava nem monoton zörej: közlésmódját mindig annak az embernek szükségéhez, igényéhez, szeretetfelfogó képességéhez alkalmazza, akihez szól. Szavában hol inkább az ereje nyilvánul meg, hol inkább gyengédsége. Sinai

hegyénél Isten mennydörgésben, villámlásban, harsonaszóban, földrengésben beszélt (vö. Kiv 19,16-19). „Az Úr szava cédrusokat tördel . . . , az Úr szava tüzes villámokat szór, az Úr szava megremegetti a pusztát, . . . az Úr szava tölgyeket csavar ki, a dicsőség Istene mennydörög” (Zsolt 29(28),5-9). Illéshez viszont nem szélviharban, földrengésben szólt az Úr, hanem enyhe szellőben (1Kir 19,11-13). Isten szava mindig személyhez szól, nevén szólít minden embert (vö. Ter 22,1; Kiv 3,4; 1Sám 3,4). Amint nincs két egyforma falevél vagy hópehely, úgy nincs Istennek két egyforma szava sem, annyira az egyetlen személyhez szóló, egyedi alkalomhoz szabott az üzenete.

Isten szavának ezernyi színe, árnyalata van: szava hol korhol, hol vigasztol, hol parancsol, hol simogat, hol munkára buzdít, hol gyengéden felemel. Csakugyan: „többféleképpen és különböző módon szólt hajdan az Isten . . .” (Zsid 1,1). Most azonban, az idők teljességében, „e végső időkben Fia által szólít hozzánk” (Zsid 1,2). Az idők teljessége a szeretet teljessége; az idők teljességében szeretetének teljességét adta Isten a világnak. „Úgy szerette Isten a világot, hogy egyetlen Fiát adta” (Jn 3,16). Isten csorbítatlan szeretettel szereti egyetlen Fiát, és amint ebben a Fiában és ezért a Fiúért alkotott mindent (vö. Kol 1,15-16), úgy ebben a Fiúban szeret is minden egyebet. De mintha az idők teljességében megfordult volna ez a rend, és a Fiú szeretetét az Atya alárendelte volna a világ szeretetének, – mintha jobban szeretné a világot, mint egyetlen Fiát. Feldereng Ábrahámnak, az Isten iránti engedelmességből egyetlen fiát feláldozni kész Ábrahámnak az alakja: Isten az ember iránti szerető elkötelezettségében, ígéretéhez való hűségében saját Fiától fosztja meg önmagát, odaadja a csúnyáért a Legszebbet, az utálatosért a Legkedvesebbet, a bűnösért az Igazat. Oktalanságnak, örültségnek tűnhet mindez, de, Pascal szerint, „a szívnek megvannak a maga indítékai, amelyeket az ész nem ismer”. Ezek a szeretet rendjében értelmes és logikus okok arra indították Istent, hogy szeretetének egészét, amellyel minden egyes embert külön-külön szeret, egyetlen személybe, egyetlen emberszívbé sűrítse, hogy így egyetlen ember által szóljon hozzánk, egyetlen emberszívvvel szeressen bennünket: önmaga teljességét, szeretetének egészét kinyilvánító Szava testet öltött közöttünk. „Az Ige testté lett, és közöttünk lakott” (Jn 1,14). Jézusban Isten Szava – szeretete – látható lett, tapintható, ember, személy, akit szeretni lehet: „Ami kezdettől fogva volt, amit hallottunk, amit saját szemünkkel láttunk, amit szemléltünk és kezünk tapintott: az élet Igéjét hirdetjük nektek” (1Jn 1,1). Ki is valójában, s mit jelent számunkra ez az emberré lett Szó? Talán egy a csillagászat területéről vett másik fogalom, a „fekete lyuk” képe megvilágítja kissé ezt a „mysterium tremendum”-ot.

II.

Az utolsó évtizedek csillagászai annyi új ismerettel gazdagították az asztrológia „kelléktárát”, hogy azt lehetne mondani, újrafogalmazták a világegyetemet. Az égitestek tucatnyi újonnan felfedezett fajtái közül talán a legérdekesebb, az emberi fantáziát legjobban izgatja az, amelyet a furcsa „black hole”, „fekete

lyuk" névvel jelölnek. A „fekete lyuk” nem egyéb, mint összezsugorodott, összeroskadt nap. Akár az élőlények, éppúgy a csillagok is születnek, alakulnak, korszakokon mennek át, nekik is van élettörténetük. Egy csillag „élettörténetének” végső szakasza ez a teljes összezsugorodás. A csillag e végső korához hasonlítható valamiképp az üdvösségtörténet „végső időiben” elküldött Jézus. A „fekete lyuk”-nak négy olyan jellegzetessége van, melyek mindegyike mond nekünk valamit Jézusról. A „fekete lyuk” ugyanis

1. roppant kicsi,
2. egészen fekete,
3. ellenállhatatlan vonzóerejű,
4. átmenet egy egészen más korba, időbe.

1. A „fekete lyuk” nagyon kicsi. A mi napunk kb. egymilliószor nagyobb, mint a föld. A „fekete lyuk”-ká összezsugorodott nap eredetileg ötszöröse, tízszerese is lehetett a mi napunknak. De zsugorodott, összeroskadt állapotában alig 2–3 km átmérőjű labda az egész.

Mérhetetlen szeretetében Istenünk összezsugorodott egészen kicsire. Kicsi, újszülött csecsemő lett, maga a gyengeség, kiszolgáltatottság. Hozzánk hasonló ember, emberi gondokkal, emberi korlátokkal, emberi szükségekkel. A halhatatlan Isten halandó lett, a mindenható Isten erőtlen, a sérthetetlen Isten sebezhető.

John H. Griffin amerikai fehérbőrű újságíró mintegy húsz évvel ezelőtt meg akarta írni a fehérbőrű Amerikának, mit jelent az Egyesült Államokban négernek lenni. De a feketékkel való beszélgetései során mindig a bizalmatlanság falába ütközött. Elhatározta, hogy négerré válik. Egy orvos barátja segítségével olyan eljárásnak vetette alá magát, amely néhány hét alatt sötét barnára változtatta bőre színét. Egyetlen öreg néger tudta a titkát, az megtanította őt néger módon beszélni, néger módra élni. Ekkor már könnyen mentek az interjúk. Minden fekete bizalommal elmondta bűját, tudta, hogy a másik megérti, mi fáj neki, mert ő is fekete, mint saját maga. Az interjúk szövegét Griffin könyvben tette közzé, amely annak idején szenzáció lett. Címe: „Black Like Me”, „Fekete, mint én”.

Ugyanígy Jézushoz is nagyobb bizalommal fordulok, sokkal könnyebben tudok neki beszélni emberlétem örömről és kínjáról, mint egy végtelen, láthatatlan Istennek, hisz Jézus „ember, mint én”. A szeretet egyik törvénye, hogy aki szeret, hasonlónak próbál válni ahhoz, akit szeret.

A szeretet egy másik törvénye a testi-lelki egyesülésre való törekvés. Ez a törvény indította Jézust arra, hogy még kisebbé váljék, még kisebbre zsugorodjék, teljes önmagát egy falat kenyérbe, egy csepp borba sűrítse, hogy így ételként és italként egy lehessen azokkal, akiket szeret, és akik szeretik. Az, akinek kenyere volt az engedelmesség, engedelmességből kenyérré lett. A szőlő cseppnyi nedve létrehozza azt a kapcsolatot, amely a szőlőtő és a szőlővesszők között van: a kölcsönös egymásban lakás viszonyát. Amint Jézus

teste-vére, emberi mivolta „tartalmazta“, magában rejtette a Fiú teljes istenségét, úgy a falat kenyér, cseppnyi bor magában rejti Jézus teljes emberségét és istenségét. Az ostya és bor teljesen átlátszó, teljesen egyszerű, minden komplikációtól mentes anyagi lét. Jézus a maga egyszerűségét mutatja meg, amikor a kenyér és bor színe alá rejtőzik: lénye teljesen egynemű, egyszerű, egy vágytól ihletett, maga a teljes másoknak adottság. Amikor a kenyér és bor színének rabjává tette önmagát, azt mutatta meg, hogy ő egészen a szeretet rabja. Oltárainkon, oltárasztalainkon naponta valósul a kenyérszaporítás csodája: önmagából ezreket, milliókat táplál. Nem hívás-e ez mindannyiunk számára, hívás arra, hogy mint ő, mi is egyre kisebbé váljunk, gyermekké legyünk, egészen egyszerűek, egészen szegények, – hogy mi is kenyérré legyünk, és ételként kiosszuk magunkat másoknak?

2. A „fekete lyuk“ láthatatlan. Magára a létére is csak más jelekből lehet következtetni. A szó szoros értelmében lyuk a térben. Fény nem tud áthatolni rajta. Tökéletesen fekete.

Istent nem lehet meghatározni. Végtelen létét semmi szó, semmi gondolat nem képes magába foglalni. Legközelebb jutott Isten „meghatározásához“ Szent János, amikor Istent a szeretettel azonosította: „Az Isten szeretet“ (1Jn 4,16). Csak azért lehet Istent a szeretettel meghatározni, mert természeténél fogva maga a szeretet is határtalan. „A szeretet mértéke az, hogy nincsen mértéke“ (Szent Bernát). De éppen mivel mérhetetlen, Isten szeretete nem áll meg egy meghatározatlan filantrópiánál, Isten nem távolról, jóakarátulag, csak úgy általában szereti az emberiséget, hanem azonosul az ember legmélyebb nyomorával.

A baj velünk emberekkel nem az, hogy kicsinyek vagyunk, hanem hogy feketék, büntől feketék, csúnyák, sötétek vagyunk, sötétség, amely a világosságot nem fogadja be (vö. Jn 1,5). A bűn sötétjében élünk. Isten annyira szeretett bennünket, hogy eljött értünk ebbe a sötétségbe, és maga is sötétség lett értünk. Nemcsak magára vette bűneinket: bűneinké lett, hogy a saját halálával bűneink pusztuljanak el: Isten „azt, aki bünt nem ismert, bűnné tette értünk, hogy általa mi Isten jósága legyünk“ (2Kor 5,21). Jézusban magára vette a bűn feketeségét az, aki maga csupa szeretet, csupa engedelmesség, maradéktalan Atyának adottság. Ha a megtestesülésben embersége eltakarta istenségét, szenvedésében és halálában szinte még emberségét is elrejtette, emberi mivoltáról is lemondott: „Féreg vagyok, nem ember, mindenki csúfja, népem söpredéke“ (Zsolt 22(21),7). Jézus nemcsak kicsinnyé lett: „a kapun kívül“ (Zsid 13,12) fához szegezve társadalomból kivetett féreggé vált, mindenkitől elhagyva, ruhátlanul, emberi méltóságától megfosztva. Kereszten vergődő, csúfírá lett testében egyszerre mutatja meg a bűn borzalmas csúfságát és borzalmas nagyságát: ennyit kell szenvednie, ezen kell átmennie Istennek azért, hogy az embert megmentse a haláltól. Ez a bűn „ára“. „Nagy volt a ti váltságdíjatok!“ – kiált fel Szent Pál, hogy felrázza a korintusi egyház bűnös tagjait (1Kor 6,20). Jézus a mi adóslevelünk, amelyet saját halálával megsemmisített: Isten Jézusban „az

ellenünk szóló adóslevelet eltörölte, az útból eltávolította és a keresztre szegezte" (Kol 2,14).

„Senki sem szeret jobban, mint az, aki életét adja barátaiért" (Jn 15,13). Jézus ezt tette. De Jézus önfeláldozása nem pillanatnyi nagylelkűségből, futó ihletből fakadt, hanem egy állandó belső magatartás és készség megnyilvánulása volt. Éppen ezért Jézus feltámadt testén is magán viselte a segek és lándzsa ütötte sebeket. Húsvét nem a hollywoodi filmek happy end-je, ahol minden megpróbáltatás feledve van. A kezén, lábán, oldalán viselt sebek Jézus „személyazonossági igazolványa", tanítványai ezekről ismerik fel. A sebek Jézus személye, énje lényeges részévé váltak: nélkülük nem lenne saját maga. A feltámadás a szenvedésnek és halálnak nem elmúlása, hanem megdicsőülése. Jézus feltámadásában maga a kereszthalál, mint a maradéktalan odaadás tette került be a dicsőségbe, az örökkévalóságba. János evangéliuma a „felemelés" (Jn 8,28; 12,32) kettős értelmű szavával fejezi ki ezt a valóságot. A szó egyszerre jelenti Jézus felemeltetését a földről a keresztre és a dicsőségbe. A feltámadt Jézus a dicsőségbe felvett, mindig meghalni kész, mindig meghaló, önmagát mindig egészen az Istennek adó ember – „fme az ember!" (Jn 19,5) –, és az önmagát mindig egészen az embernek – minden egyes embernek – adó Isten. A húsvéti esemény (Jézus szenvedése, halála és feltámadása) egyetlen esemény: ezért lehet az Eukarisztia egyszerre a halál és feltámadás megjelenítése, ünneplése.

Jézusnak ez az állandó tökéletes Atyának-adottsága és nekünk-adottsága fejeződik ki a Szent Szív misztériumában. Jézus Szíve emberszív, amellyel Isten szenvedélyesen szeret minden embert, amely Isten egész – végtelen! – szeretetét magában foglalja. Értünk lándzsával átszúrt Szív, amely mégis él, és most is értünk dobog. Bűnöktől átszúrva, megbocsát minden bűnt. Átszúrva szüntelenül életét adja; vér és víz folyik ki belőle: életet ad. Szív, amely elszenved minden kínt, hogy megértsen minden kínt. Szív: magára véve minden kínt, meggyógyít minden kínt. A feltámadt Jézus Szíve: állandóan a tökéletes odaadás, tökéletes elfogadás állapotában izzó szív. Jézus Szíve: békénk szilárd alapja. Jézus Szíve: pulzar, „lűktető csillag", csillagfajta, amely olyan szabályos ritmusban bocsát ki magából rádióhullámokat, hogy csillagászok sokáig azt hitték, értelmes lények lakta bolygóról érkezik az üzenet. Jézus Szíve, isteni Pulzar, hallgass meg bennünket és üzenj: vezesd, irányítsd a többi tétován bolyongó emberszívet.

3. A „black hole" vagy „fekete lyuk" égitest vonzóköre azért teljesen fekete, mert vonzási ereje ellenállhatatlanul magához vonz, elnyel mindent, a fényt beleértve. Ami fényt kibocsátana magából, az visszaesik rá, ahogy a feldobott kő visszaesik a földre. Azért van ilyen óriási vonzóereje ennek a csillagnak, mert bár kicsi golyó csupán, de ugyanazt az anyagmennyiséget tartalmazza, mint a hatalmas nap, végtelen mértékben összesűrítve, összenyomva.

Sok külső cél, vállalkozás képes összehozni embereket. De közös ügy még nem jelent igazi közösséget, közelséget. Ha egy másik emberhez nem külső

indíték, hanem a másik személye miatt vonzódnak, ezt hívjuk szeretetnek. Viszont még ha szeretettel vágyunk is egy másik ember után, vajon sikerül-e közelednünk hozzá? Testi közellét nem biztos, hogy meg hozza a lelki találkozást. Mennyire vagyunk képesek kilépni magányunkból, mennyire vagyunk képesek áthidalni a magunk és a másik ember közötti szakadékot? Belénk mar néha Tóth Árpád sorainak igaza:

Ó, csillag, mit sírsz! Messzebb te se vagy,
Mint egymástól itt a földi szívek!
A Szfíriusz van tőlem távolabb
Vagy egy-egy társam, jaj, ki mondja meg?

Ó, jaj, barátság, és jaj, szerelem!
Ó, jaj, az út lélektől lélekig!
Küldözzük a szem csüggedt sugarát,
S köztünk a roppant, jeges úr lakik!

(Lélektől lélekig.)

Szeretnénk szeretni, de tudunk-e? A szeretet Istentől jön. Ahhoz, hogy szeretni tudjunk akár Istent, akár embertársunkat, Istennek kell előbb szeretnie bennünket: „Azért szeretjük Istent, mert ő előbb szeretett minket” (1Jn 4,19); „Szeressük egymást, mert a szeretet Istentől van, és mindenki, aki szeret, Istentől való” (1Jn 4,7).

Egyszerű, általános iskolás laboratóriumi kísérlet: Ha egy pohár vízben annyi só oldunk fel, amennyit a víz tartalmazni képes, és a vizet állni hagyjuk, semmi sem történik. De mihielyt valami bármilyen apró szilárd tárgyat, mondjuk cérnaszálat lógatunk a vízbe, a szálon sókristály kezd formálódni, és lassanként a víz teljes sótartalma egyetlen nagy kristállyá válik.

Ha az emberszív túl gyenge ahhoz, hogy elegendő vonzóerőt gyakoroljon a másik emberre, Isten szeretetének megvan az ereje, hogy minden embert magához vonzzon. Jézusban Isten szeretetének teljessége lakik: ő az a világba eljött „szál”, amelyen a kristály formálódni kezd. Nélküle magunkba zárva, izoláltan, magányosan, céltalanul sodródunk a világban, de mihielyt ő belép életünkbe, ellenállhatatlanul magához vonz bennünket: „Ha majd felemelnek a földről, mindenkit magamhoz vonzok” (Jn 12,32).

Jézus tudta, hogy egyedül az ő szeretete képes feloldani az ember magányát, tud enyhülést adni sebeire, tud értelmet adni életének, ezért nem szűnt magához hívni az embereket: „Gyertek hozzám mindnyájan, akik elfáradtatok s akik terhet hordoztok, én megkönnyítlek titeket” (Mt 11,28); „Aki szomjazik, jöjjön hozzám és igyék” (Jn 7,37); „Én vagyok az élet kenyere. Aki hozzám jön, többé nem éhezik, s aki bennem hisz, nem szomjazik soha” (Jn 6,35). Elsőnek Izrael fiait akarta maga köré vonni, sikertelenül: „Jeruzsálem, Jeruzsálem, [...] hányszor akartam egybegyűjteni fiaidat, ahogy a tyúk szárnya alá gyűjti csibéit, de nem akartátok” (Mt 23,37). De ha ők el is utasítják a Megváltót, más nemzetek nem fognak ellenállni vonzásának: „Sokan jönnek majd napkeletről és

napnyugatról, és letelepednek Ábrahám, Izsák és Jákob mellé a mennyek országában" (Mt 8,11).

János evangéliumának visszatérő kifejezése „Jézus órája”. Többször utal János vagy arra, hogy ez az óra még nem jött el (2,4; 7,30; 8,20), vagy hogy ez az óra elérkezett (12,23; 13,1; 17,1). Ez az óra Jézus megváltó művének az órája, az óra, amiért a világba jött (Jn 12,27), s amely után, Lukács megjegyzése szerint (22,15), vágyva vágyott. Ez az az óra, amelyben Jézus magát egészen nekünk adta, előbb az Oltáriszentségben, majd a kereszten, — amelyben Jézus magát értünk, nevünkben egészen az Atyának adta. Jézus életének utolsó napjai leírását János ünnepélyes bevezetéssel kezdi: „Jézus tudta, hogy elérkezett az órája. [...] Ő mindig szerette övéit, akik a világban voltak, de most megmutatta szeretetének teljes nagyságát” (Jn 13,1). Jézus mindig magában hordta Isten végtelen szeretetét, de valamiképp ezt a szeretetet teljes mértékben szenvedése és halála eseményében „aktiválta”, ekkor, ebben az „órában” nyilvánult meg szeretetének teljes „szélessége és hosszúsága, magassága és mélysége”, most vált láthatóvá „Krisztus minden értelmet meghaladó szeretete” (Ef 3,18-19): „A szeretetet arról ismerjük fel, hogy életét adta értünk” (1Jn 3,16). Így érthető, hogy Jézus vonzóereje is kereszthalálakor nyilvánult meg legerősebben: „Ha majd f e l e m e l n e k a f ő l d r ő l , mindenkit magamhoz vonzok” (Jn 12,32); „Jézus meghal . . . , hogy Isten szétszóródott gyermekeit egybegyűjtse” (Jn 11,51-52).

Mégis: Jézus vonzóerejét nem tulajdonítja saját érdemének, tudja, hogy az Atya ereje, szeretete működik rajta keresztül: „Senki sem jöhet hozzám, ha az Atya, aki küldött, nem vonzza” (Jn 6,44), s ugyanez fordítva is áll: „Mindenki, akit nekem ad az Atya, hozzám jön” (Jn 6,37).

Jézus az egyetlen igazi vonzóerő a világban, ő hozza közel egymáshoz az embereket is: „Ahol ugyanis ketten vagy hárman összegyűlnek a nevemben, ott vagyok közöttük” (Mt 18,20). De ő azt akarja, hogy vonzóereje rajtunk keresztül is működjék, ezért nekünk is tevékenyen együtt kell dolgoznunk Jézussal: „Aki nincs velem, az ellenem van, aki nem gyűjt velem, az szétszór” (Mt 12,30). Így: minket is belevonva mások üdvössége munkálásába, saját munkatársaivá téve bennünket, építi, formálja, növeli Jézus Isten népét, az Egyházat.

4. Természettudósok azt állítják, hogy a „fekete lyuk”, lyuk nemcsak a térben, hanem az időn is: ha lehetséges volna oda eljutni, rajta keresztül egy teljesen más időbe, teljesen más korba kerülnénk.

Jézus jóhíre azért jóhír, mert életében nem a sötétségé, nem a Golgotáé, nem a halálé volt az utolsó szó.

Mert megölhették hitvány zsoldosok
és megszűnhetett dobogni szíve —
Harmadnapra legyőzte a halált.
Et resurrexit tertia die.

(Pilinszky János)

Jézus eljött a sötétségünkbe, halálában maga is egészen sötétséggé vált azért, hogy kiragadjon bennünket a sötétségből, és átvigyen Isten világosságára. A sötétségből kiragadás aktusa Jézus feltámadása volt. Ha ő fel nem támad, halottak maradunk mi emberek valamennyien. Jézus feltámadásában derült ki, hogy ez a názáreti vándortanfító több, mint a nyomorultakkal mélyen együttérző, értük még életét is odaadni kész ember. A feltámadásban derült ki, hogy az, aki értünk való szeretetből kicsivé, gyengévé, sötétséggé vált, az a hatalmas és erős Isten, az élet teljessége, maga a világosság. A feltámadásban derült ki, hogy Isten szeretete erős szeretet, hogy Jézus valóban Isten Szava, aki az égből jött, és nem térhet oda vissza munkájávégezetlenül: „Amint az eső és a hó lehull az égből és nem tér oda vissza, hanem megöntözi a földet, és termővé, gyümölcsözővé teszi, hogy magot adjon a magvetőnek és kenyeret az éhezőknek, éppen úgy lesz a Szavammal is, amely ajkamról fakad. Nem tér vissza hozzám eredménytelenül, hanem végbeviszi akaratomat, és eléri, amiért küldtem” (Iz 55,10-11).

A különbség Nagypéntek teljes sötétsége és húsvét hajnala ragyogása között évezredeknek, eónoknak felel meg. Jézus feltámadásával új korszak pirkadt a világra, betört világunkba Isten világosságának ragyogása: „Már oszladozik a sötétség, és világít az igazi világosság” (1Jn 2,8). Mindenki, aki hittel befogadja Jézust életébe, és ezt a hitét tettekkel megéli, új korban, Isten világosságában él: „Annak dicsőségét hirdessétek, aki a sötétségből meghívott benneteket csodálatos világosságára” (1Pét 2,9); „Valaha sötétség voltatok, most azonban világosság az Úrban. Éljetek úgy, mint a világosság fiai” (Ef 5,8; vö. 1Tesz 5,5); „Múlóban az éjszaka, a nappal pedig közel. Vessük hát le a sötétség tetteit, és öltünk fel a világosság fegyvereit” (Róm 13,12).

Szent Pál kifejezése: „a világosság fegyverei”, küzdelemre utal. Az üdvösségtörténet jelen szakaszában a két világ, a világosság és sötétség még harcban áll, birkózik egymással. Jézus feltámadásával a küzdelem kimenetele már eldőlt Jézus javára, de még nem ért véget. Amint Jézusnak végig kellett harcolnia a maga harcát, úgy végig kell harcolnunk a magunkét nekünk is. Életmódunk révén nekünk magunknak is fényforrássá kell lennünk a sötétségben, világosságot kell sugározni egy sötét világba: „... a gonosz és romlott nemzedékben [...] úgy kell ragyognotok, mint a csillagoknak a mindenségben” (Fil 2,15). S amint Jézus tiszta szeretetből adta oda magát egészen, úgy nekünk is szeretetből ezt kell tennünk. Jézus győzelme a szeretet győzelme, a világosság országa a szeretet birodalma: „Aki szereti testvérét, már eljutott a világosságra. [...] Aki azonban gyűlöli testvérét, az sötétségben van, a sötétségben jár” (1Jn 2,10.11).

Krisztus világosságát itt a földön csak hitünkkel láthatjuk. De talán nem helyén való, ha a hitet a „csak” szócskával lekicsinyeljük. A hit az az ajándék, az a képesség, amelynek révén Krisztusban lakhatunk, Krisztussal egyek lehetünk, és Krisztussal egyszerre két világban, két korban élhetünk. Helyesebb

tehát a mondatot megfordítani: Krisztus világhosságát hitünk révén már itt a földön is láthatjuk. Hitünk egyesít bennünket Krisztussal. Ő az igazi Jákob-létrája, amelyen akadálytalanul fel–le járhatunk az ég és a föld között. „Én vagyok a kapu”, mondja nekünk Jézus (Jn 10,9). Krisztusban élve egyszerre vagyunk jelen földi világunkban, a küzdelem honában, veszünk részt Jézus szenvedésében, és vagyunk jelen az égi világhosságban, Isten békéjében.

Ezt a Krisztusban élést, Krisztusban gyökerező egzisztenciát Szent János „örök élet”-nek nevezi. János „örök élet” kifejezése nem pusztán olyan életet jelent, aminek nem lesz vége soha, amit nem törhet derékba a halál, hanem egy másfajta, időn túli, időn kívüli életet, Istennek bennünk jelenlevő életét, amelyet már itt a földön, időben és térben való életünk során birtoklunk: „Az Isten örök életet adott nekünk, s ez az élet az ő Fiában van. Aki magáénak mondhatja a Fiút, annak van élete. [. . .] Nektek, akik hisztek az Isten Fia nevében, örök életetek van” (1Jn 5,11-13); „Atyám, [. . .] hatalmat adtál Fiadnak minden ember fölött, hogy akiket neki adtál, azoknak örök életet adjon. Az az örök élet, hogy ismerjenek téged, az egyedüli igaz Istent, és akit küldtél, Jézus Krisztust” (Jn 17,2-3). Az örök élet nem egyéb, mint Isten és Jézus ismerete. De az „ismeret” Szent János szótárában nem egyszerű értelmi folyamat gyümölcse, hanem szeretetben való megismerés, egy másik személynek olyan ismerete, amely a másik szeretése által alakul ki bennünk, amelyben az ismeret és szeretet kölcsönhatásban áll egymással, és az egyik növekedése a másik növekedését eredményezi. Nem valami állapot, hanem folytonos növekedés folyamata. S ami e szerető megismerés révén bennünk növekszik, az nem csupán ismeret, nem is csupán szeretet, hanem maga a másik személy, Jézus Krisztus. Jézus maga az „örök élet”: „Tudjuk, hogy az Isten Fia eljött és megadta nekünk az értelmet ahhoz, hogy megismerjük az Igazat. Mi az Igazban vagyunk, az ő Fiában, Jézus Krisztusban. Ő az igaz Isten és az örök élet” (1Jn 5,20).

Liptay György

SZÍVÉNEK GONDOLATAI NEMZEDÉKRŐL NEMZEDÉKRE

(Jézus Szíve-tisztelet és Ószövetség)

„Hogy beteljesedjék az Írás”, „Írva van” – olvassuk számos helyen, sőt imádkozzuk a hitvallásban: „az Írások szerint”. Az ószövetségi Írás természetesen nem tudhatott a megtestesült Istenfiáról, hiszen a próféták által őseinkhez szóló Isten csak a végső korszakban beszélt hozzánk Fia által (Zsid 1,1-2). Mi viszont már jól tudjuk, hogy Jézusban beteljesült az Ószövetség. Jogosan keresünk azért ószövetségi gondolatokat, hogy feltáruljon előttünk Szívével kap-